

Olje- og energidepartementet
Postboks 8248 Dep
0033 Oslo

Oslo Venstre
Møllergata 16
Oslo

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
01 / 2498 - 324	
DATO - 3 OKT. 2003	
AN 631	EKSP

01.09.2003

Utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten- Barentshavet – Sammendragsrapport

Vi viser til forordet i utredningen med forespørsel om kommentarer til "Utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Sammendragsrapport. Nedenfor følger våre kommentarer til utredningen.

Vent på forvaltningsplan

Før Regjeringen tar stilling til petroleumsvirksomhet i Lofoten- og Barentshavet må arbeidet med forvaltningsplanen være ferdig. Det er positivt at det lages en forvaltningsplan som skal se på en helhetlig forvaltning av Barentshavet. Denne planen mister imidlertid mye av sin hensikt dersom det åpnes for petroleumsvirksomhet før den er ferdig, siden dette vil være svært avgjørende for forvaltningen av havområdet.

Økt oljeutvinning øker klimautslippene

Om 100 år kan 200 millioner mennesker være rammet av menneskeskapte klimaendringer. Dette har FNs klimapanel med sin tidligere leder Robert Watson slått fast.

De menneskeskapte klimaendringene er et resultat av høyt forbruk av fossile energikilder som kull, olje og gass. Ifølge FN vil det være nødvendig å redusere utslippene fra de fossile energikildene med 60-80 % for å hindre store miljøkonsekvenser. Norge har gjennom Kyotoavtalen forpliktet seg til ikke å ha økt sine utslipp av farlige klimagasser som CO₂, i perioden 2008 – 2012, med mer enn 1 % i forhold til 1990nivå. I 2002 lå vi ca 5 % over dette.

I konsekvensutredningen kommer det frem at oljeutvinning i Lofoten- og Barentshavet kan øke Norges CO₂-utslippene med 8 %. Dette vil være en dramatisk økning og er ikke forenlig med intensjonen i vår Kyotomålsetning. Norge kan ikke fortsette å leve av klimaforurensning fra olje- og gass på bekostning av folk i fattige land.

Barentshavet og Lofoten er sårbare havområder

Det lever omtrent 150 ulike fiskearter i Barentshavet. Blant disse er noen av verdens største og viktigste fiskebestander, bl.a norsk-arktisk torsk, lodde, sei, hyse og norsk vårgytende sild. Disse fiskebestandene er sentrale i Barentshavets økosystem og utgjør grunnlaget for de store kommersielle fiskeriene i regionen. Fisk er svært sårbar overfor en evt. oljeulykke. "Prestigeulykken" er et eksempel på hvilke konsekvenser en oljeulykke kan få for fiskeriene. I delrapporten om konsekvensene for havbruksnæringen står det at det nå er 20 000 personer som mottar økonomisk kompensasjon på grunn av tapt inntekt til fiskeriene etter ulykken. I rapporten heter det at kostnadene forventes å bli minst 1000 millioner euro, eller mellom syv og åtte milliarder NOK. Nord-Norge er en landsdel som er svært avhengig av fiskeriene. En oljeulykke vil kunne få svært alvorlige miljømessige og sosioøkonomiske konsekvenser og ringvirkninger.

Barentshavet er et av de mest fuglerike havområdene i verden. Årlig hekker mellom 13 og 15 millioner sjøfugl i området. Flere av bestandene er av internasjonal betydning. Bare på norsk side finnes det 41 sjøfuglkolonier med over 1000 hekkende par. Barentshavet er også et viktig område for millioner av andre fugler som lever og hekker i tilknytning til kysten. Selv små oljeutslipp kan forårsake stor skade hos sjøfugl. De kan omkomme av nedkjøling hvis fjædrakten blir utsatt for søl, eller av forgiftning ved inntak.

Forholdet til forvaltningsplanen

I Sem-erklæringen står det: "Samarbeidsregjeringen vil:

- foreta en konsekvensutredning av helårig petroleumsaktivitet i de nordlige havområder fra Lofoten og nordover. Inntil en slik plan er på plass, åpnes ikke Barentshavet ytterligere for petroleumsvirksomhet.
- legge opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet."

Det er et godt utgangspunkt at Regjeringen ønsker å se på en helhetlig forvaltning av Barentshavet. Forvaltningsplanen vil kunne være et godt styringsdokument for å ta en overordnet og koordinert beslutning. Denne planen vil imidlertid ikke bli det dokumentet det i utgangspunktet var ment å være. Regjeringen har nå lagt opp til at beslutningen om petroleumsvirksomhet i Lofoten- og Barentshavet skal avgjøres før Forvaltningsplanen er ferdig. Petroleumsvirksomhet vil ha store konsekvenser for havområdet og det er derfor svært underlig å ta en slik beslutning uavhengig av resten av forvaltningsplanen.

Om utredningen av konsekvenser

Helt fra starten har denne konsekvensutredningen blitt kritisert av de miljøfaglige instansene. SFT skriver i sin høringsuttalelse til utredningsprogrammet:

"Programforslaget tilfredsstiller ikke vanlige krav til konsekvensutredning idet den baserer seg på eksisterende kunnskap og til dels utdatert kunnskap (...) Utredningen vil heller ikke være i overensstemmelse med Arktisk Råds retningslinjer for henholdsvis konsekvensutredning og petroleumsvirksomhet i Arktis og den vil heller ikke fylle kravene i EUs direktiv om strategiske konsekvensutredninger."

Det ble ikke gjort endringer i utredningsprogrammet slik at det ville bli gjennomført grunnlagsundersøkelser. Dette er et krav som andre konsekvensutredninger må tilfredsstille. Vi har også merket oss at sammendragsrapporten er en utredning av konsekvenser og ikke en konsekvensutredning. Det er ikke oppgitt noen grunner til hvorfor SFT synspunkt ikke ble tatt til etterfølge. At konsekvensutredningen er gjort på faglig sviktende grunnlag er svært beklagelig.

Kunnskapen om Barentshavet er liten. Vi har ti til hundre ganger så gode data for overflaten av Mars, som det vi har av sjøbunnen i Barentshavet. Et eksempel på dette er da Havforskningsinstituttet fant verdens største dypvannskorallrev utenfor Røst. Denne sommeren har Havforskningsinstituttet oppdaget mange hundre korallrev i Lofoten. Polarinstituttet har skrevet en egen rapport om kunnskapshull knyttet til Barentshavet. Instituttet har blant annet påpekt at det mangles basiskunnskaper om artene i Barentshavet. Denne kunnskapen må vi få før regjeringen skal ta en beslutning om petroleumsvirksomhet. Det er helt uansvarlig å tillate denne type virksomhet uten å ha vesentlige kunnskaper om hvordan økosystemet fungerer og hvordan petroleumsvirksomhet vil påvirke dette økosystemet.

Om delutredningene

Den utredningen som er lagt frem bærer preg av hastverksarbeid. Delutredningene er blitt skrevet med svært stram tidsplan.

Havbruk:

Akvaplan-niva har gjort utredningen av konsekvenser for havbruksnæringen. Denne utredningen hadde en tidsramme på tre uker. Det er blitt gjort klart at det var store mangler ved arbeidet som var gjort, blant annet hvilke virkninger en oljeulykke vil ha for renommeet i markedet.

Samfunnsmessige konsekvenser:

I undersøkelsen av samfunnsmessige konsekvenser ligger det kun i mandatet å utrede konsekvenser ved normal drift. Det er ikke blitt foretatt en utredning av hvilke konsekvenser en evt. oljeulykke vil ha for sysselsettingen generelt i Nord-Norge. Vi mener dette er mangelfullt.

Konsekvenser for den samiske befolkningen:

Konsekvenser for samiske forhold er gjort av NIBR-Alta, Norges Landbrukshøyskole og UNEP/GRID-Arendal. Denne utredningen fikk forskerne få uker på å ferdigstille.

Forskerne som har skrevet rapporten har senere trukket seg fra arbeidet. De mener den ikke kan være en del av en konsekvensutredning fordi de har fått så liten tid på et arbeid som er langt mer omfattende.

Mangler klimautredning:

Departementet har ikke laget en egen utredning for klimautslippene. De sier imidlertid i sammendragsrapporten at utslippene kan bli på 3,5 millioner tonn CO₂. Det vil bety utslipp som er like store som det halvparten av den norske privatbilparken står for. Hvis Norge skal overholde Kyoto-forpliktelsene må det gjennomføres kraftige reduksjoner i andre sektorer. Hvis departementet tok klimaendringer og Kyoto-forpliktelsene på alvor, burde det vært en egen rapport som viste hvor og

hvordan disse reduksjonene skulle skje.

Fisk:

Agenda Utredning og Utvikling AS og Alpha miljørådgivning har sett på konsekvensene for fiskerivirksomhet ved helårig petroleumsvirksomhet i Lofoten og Barentshavet. Dette arbeidet har de kun fått en måned på å gjøre. Denne delutredningen har flere åpenbare mangler. I utredning om fiskerinæringen er det for eksempel ikke gjort kostnadsberegninger ved en eventuell oljeulykke. Det er heller ikke vurdert hvilke effekter regulær oljevirksomhet kan ha for markedet for hvit fisk fra Barentshavet. Svein Berg i eksportutvalget for fisk uttalte torsdag 18. mars 2003 at man kan ta dobbelt så høy pris for torsk pga. at den oppfattes som ren, og at oljeutvinning kan halvere prisen på torsk. Det betyr at prisen på hvit fisk fra Barentshavet kan bli kraftig redusert ved at det i det hele tatt startes opp oljevirksomhet der. For å ta stilling til oljeutvinning i Barentshavet trengs informasjon om konsekvenser i andre næringer. Denne foreligger ikke.

Sannsynlighet for ulykker:

Utredningen som tar for seg sannsynligheten for store oljeutslipp fikk to uker på å presentere sitt resultat. Rapporten ble trukket tilbake for ny gjennomgang etter at oljedirektoratet reagerte på den høye sannsynligheten for store oljeutslipp. Etter den nye gjennomgangen konkluderes det med at det statistisk skjer en ulykke hvert 75. år. Hvis sannsynlighet for oljeutslipp i forbindelse med skipsulykker er inkludert kan det skje et stort oljeutslipp (over 1000 tonn) hvert 11. år. Dette vil være en helt uakseptabel risiko å ta.

Oljevernustyr fungerer med 50 % kapasitet ved bølgehøyder over 1,5 meter. Ved bølgehøyder over 3 meter er virkningsgraden nærmest null. I mørket er også arbeidet med oljevern svært lite effektivt og vanskelig. Den Norske beredskapen er kritisert for å være svært mangelfull, fra flere hold. Med vår kunnskap om værforholdene i Barentshavet, med lang mørketid og gjennomsnittlige bølgehøyder på 1,5 meter, synes en helårs oljeutvinning som fullstendig uforsvarlig.

Oljeselskapene fikk innflytelse på forhånd

Oljeselskapene har hele tiden hatt en finger med i utarbeidelsen av utredningen, ved at de bla har fått kommentere mandatet til utredningene, i motsetning til andre interessenter. De har også fått kommentere hvem de synes burde få anbudskontraktene på å skrive utredningene. Oljeselskapene har også fått kommentere innholdet i delutredningene. Dette betyr at de med stor økonomisk utbytte av petroleumsvirksomheten i nord skal få bestemme det faglige beslutningsgrunnlaget. Dette er en fremgangsmåte som er udemokratisk og svært kritikkverdig. Etter at denne fremgangsmåten ble kjent, har olje- og energiminister Einar Steensnæs sagt at denne form for praksis nå skal endres. Allikevel er utredningene som er lagt fram et resultat av praksisen beskrevet overfor. Det er vanskelig å ha tillit til den sammendragsrapporten som er lagt fram når selskapene som vil ha stor økonomisk vinning av oljevirksomhet har fått påvirke dokumentet.

Oslo Venstre har følgende krav

1. Vi krever at regjeringen venter med å ta stilling til petroleumsvirksomhet i Lofoten-Barentshavet til den helhetlige forvaltningsplanen er ferdig.
2. Konsekvensutredningen må revurderes og utarbeides på et faglig nøytralt grunnlag. Den utredningen som nå forligger kan ikke ligge til grunn for forvaltningsplanen. Departementet må ta hensyn til de miljøfaglig instansens innvendinger. Det må brukes tid og ressurser på ny forskning slik at kunnskapshullene som er påvist blir dekket.
3. Avgjørelsen om petroleumsfrie soner må fattes før en beslutning om petroleumsutvinning tas.
4. Petroleumsvirksomhet i Lofoten-Barentshavet vil kunne øke de norske CO₂-utslippene med 8 %. Vi krever at Norge må ta sin del av ansvaret for å motvirke menneskeskapte klimaendringer, med de alvorlige konsekvensene det har for klodens miljø, fornybare ressurser og livsvilkårene til flere hundre millioner mennesker. Konkret må regjeringen også redegjøre for hvordan norske Kyoto-forpliktelser kan oppfylles dersom man igangsetter en kraftig økning i petroleumsutvinningen.

Olje og gass er ikke-fornybare ressurser som også tilhører kommende generasjoner, og disse vil trolig finne andre og bedre anvendelsesområder og ha overlegen utvinningsteknologi. Det er umoralsk og uforsvarlig å svi av disse verdiene i løpet av en generasjon eller to, med egen velstand, sysselsetting og distriktpolitikk som sentrale begrunnelser.